

Avdelningen för energiberedskap  
Security of Supply Electricity and Heat Unit  
styrel@energimyndigheten.se

Informationsklass: K1

## Konsekvensutredning inför nya föreskrifter

Statens Energimyndighets föreskrifter om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare (STEMFS 20xx:x), Dnr 2024-006937

## Sammanfattning

Statens energimyndighet (Energimyndigheten) föreslår en ny föreskrift (STEMFS 2025:XX) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare som ersätter den tidigare föreskriften (STEMFS 2013:4). Behovet av en förändrad föreskrift har påtalats av flertalet aktörer och utöver detta har Energimyndigheten gjort egna uppföljningar av planeringsarbetet och gett 4C Strategies i uppdrag att analysera utvecklingsbehov under 2022/2023. I november 2023 inledde Energimyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) en översyn av styrelprocessen. Den nu gällande föreskriften (STEMFS 2013:4) togs fram i en annan tid då säkerhetsläget i Europa såg annorlunda ut.

Styrel är en planeringsprocess för hur samhällsviktiga elanvändare ska identifieras och prioriteras i ett planeringsunderlag som tillhandahålls nätkoncessionshavare och Affärsverket svenska kraftnät (Svk). Genom beslutsunderlaget rangordnas elledningar utifrån hur många och hur viktiga samhällsviktiga elanvändare som ligger på elledningen. Syftet är att nätkoncessionshavare ska kunna prioritera att el ges till de elledningar som rangordnats högst i planeringsprocessen om Svk beordrar om Manuell förbrukningsfrånkoppling (MFK). Den nya föreskriften föreslår en revidering av processen där arbetet med att sammanställa underlaget med identifierade och prioriterade samhällsviktiga elanvändare centraliseras hos länsstyrelserna och det blir färre steg där information skickas emellan aktörerna.

## Innehåll

Konsekvensutredning inför nya föreskrifter	1
1 Bakgrund	5
2. Beskrivning av förslagen till ändringar i föreskrift och dess alternativa lösningar	7
2.1 Nuvarande regelverk .....	7
Nuvarande planeringsprocess .....	7
2.2 Föreslagna förändringar i föreskriften.....	8
2.3 Alternativ lösning – Centralisera arbetet hos statliga myndigheter...	9
2.4 Nollalternativet.....	9
2.5 Beskrivning av förslagen till ändringar i föreskrifterna .....	9
2.5.1 Fördelar och nackdelar med ändringarna.....	9
3. Överensstämmelse med EU-regler	12
4. Konsekvenser	13
4.1 Uppgifter om vilka som berörs av förändringen .....	13
4.2 Bedömning av om särskild hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av särskilda informationsinsatser .....	13
4.3 Beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslaget eller beslutet kan utvärderas. ....	13
4.4 Beskrivning och beräkning av förslagets eller beslutets kostnader och intäkter för staten, kommuner, regioner, företag och andra enskilda .....	13
4.5 Redogörelse för vilka åtgärder som har vidtagits för att förslaget eller beslutet inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte .....	14
4.6 Beskrivning av antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen .....	14
4.7 Beskrivning av vilken tidsåtgång förändringen kan föra med sig för företagen och vad förändringen innebär för företagens administrativa kostnader .....	14

4.8 Beskrivning av vilka andra kostnader den föreslagna förändringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna förändringen... 15

5	Kontaktpersoner	16
	Kontaktuppgifter .....	16

# 1 Bakgrund

Styrel är en planeringsprocess där statliga myndigheter, länsstyrelser, kommuner, regioner och elnätsföretag samarbetar för att ta fram underlag för att kunna prioritera elberoende samhällsviktiga elanvändare vid en MFK. De samhällsviktiga elanvändare som ska identifieras är de där ett avbrott riskerar att få allvarliga konsekvenser för samhället.

Energimyndigheten genomförde under åren 2004–2011, på uppdrag av regeringen, flera utvecklingsprojekt, varav styrel var ett av dem. En första nationell planeringsomgång för styrel genomfördes 2011. I juni 2011 utfärdades förordning (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare. I förordningen bemyndigas Energimyndigheten att i samråd med MSB, Svk och andra berörda aktörer, att ansvara för att vidareutveckla och följa upp metoden för planering samt utforma dokument för styrelplaneringen.

Vart fjärde år ska Energimyndigheten ta initiativ till en ny nationell planeringsomgång. Energimyndigheten har utfärdat föreskrifter om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare (STEMFS 2013:4) som ska vägleda styrelplaneringen, samt tillsammans med andra berörda aktörer utvecklat ett omfattande utbildningsmaterial och genomfört utbildningar i styrelplanering.

Föreskriften har inte genomgått någon förändring sedan den utfärdades men flertalet aktörer har påtalat detta behov. Utöver detta har Energimyndigheten gjort egna uppföljningar av planeringsarbetet och gett 4C Strategies i uppdrag att analysera utvecklingsbehov under 2022/2023.

I november 2023 inledde Energimyndigheten och MSB en översyn av styrelprocessen. Den nu gällande föreskriften (STEMFS 2013:4) togs fram i en annan tid då säkerhetsläget i Europa såg annorlunda ut. Elförsörjningen har visat sig vara ett prioriterat mål för eventuella antagonister. Det har visat sig tydligt i kriget i Ukraina.<sup>1</sup>

Vidare har Energimyndigheten fått i uppdrag av regeringen i sitt regleringsbrev för 2025 att vidareutveckla metoden för planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare (styrel), redovisa hur information som tas fram inom ramen för styrel kan komma till nytta vid planering för en mer omfattande elenergibrist och vid höjd beredskap, hur samhällsviktiga eller totalförsvarsviktiga verksamheter som utförs i

---

<sup>1</sup>Russian attacks on the Ukrainian power system

privat regi beaktas, samt hur sektorskopplingar inom energisektorn omhändertas.

I redovisningen ska även eventuella identifierade hinder i arbetet med styrel samt åtgärdsförslag ska ingå.

Den föreskrivna planeringsprocessen innebär att planeringsunderlag med information överförs mellan olika aktörer i flera steg. Styrelunderlaget innehåller information om samhällsviktiga elanvändare och när underlaget aggregeras och flera samhällsviktiga användare finns i samma dokument kan säkerhetsskyddsklassningen av underlaget behöva anpassas. Att enskilda aktörer genomför en säkerhetsskyddsanalys innan planeringsarbetet påbörjas men även omprövas löpande är därför viktigt, vilket betonas i handböcker och annat vägledande material.

## 2. Beskrivning av förslagen till ändringar i föreskrift och dess alternativa lösningar

### 2.1 Nuvarande regelverk

Nuvarande regelverk för prioritering av samhällsviktiga elanvändare omfattar statliga myndigheter, länsstyrelser, kommuner och elnätsbolag. Det innebär att aktörerna identifierar samhällsviktiga elanvändare inom sitt ansvarsområde och tillsammans tar fram ett prioriteringsunderlag som ska ligga till grund för elnätsbolagens manuella fränkopplingslistor.

I förordning (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare ges Energimyndigheten bemyndigande att enligt 8 § meddela föreskrifter om

1. metoden för planering,
2. hur dokument för planering ska utformas,
3. hur underlaget som avses i 1 § ska sammanställas, och
4. prioritetsklasser och begrepp enligt 5 §

I detta kapitel jämförs nuvarande process samt förslag på ny process.

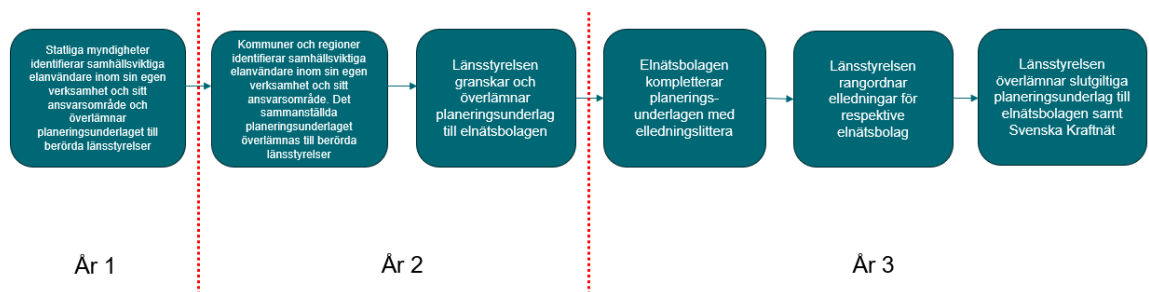
### **Nuvarande planeringsprocess**

1. Statliga myndigheter identifierar och prioriterar elberoende samhällsviktiga elanvändare inom sitt ansvarsområde och skickar planeringsdokument (PD) 1 till berörda länsstyrelser.
2. Länsstyrelsen sammanställer statliga myndigheters planeringsunderlag i ett samlat PD 1 och skickar information om elanvändare i kommunen till berörda kommuner.
3. Kommunen identifierar och prioriterar samhällsviktiga elanvändare inom sitt geografiska område i PD 1. Detta sammanställs sedan med underlagen från statliga myndigheter och skickas därefter till berörda elnätsbolag.
4. Elnätsbolag kompletterar med uppgifter om elledning och elområde och skickar tillbaka till berörda kommuner.
5. Kommunen gör ett förslag på rangordning av elledningar i kommunen och skickar detta i PD 2 till länsstyrelsen.
6. Länsstyrelsen gör en för länet sammanvägd rangordning av elledningar i PD 3 och skickar sedan det slutgiltiga underlaget i PD 4 till Svenska kraftnät och berörda elnätsbolag.

7. Elnätsbolagen gör MFK-planer baserat på Styrelsplaneringen.

## 2.2 Föreslagna förändringar i föreskriften

De föreslagna ändringarna i föreskrifterna innebär att även regioner omfattas av kraven. Länsstyrelsernas roll förändras i processen genom att de tar över en del av kommunernas ansvar om att sammanställa underlaget från statliga myndigheter. I stället centraliseras arbetet hos länsstyrelserna och det blir färre steg i processen där information skickas emellan aktörer.



Figur 1: Föreslagen process.

1. Statliga beredskapsmyndigheter och andra statliga myndigheter med ansvar för samhällsviktiga funktioner identifierar och prioriterar samhällsviktiga elanvändare inom sin egen verksamhet och inom sitt ansvarsområde och överlämnar planeringsunderlaget till berörda länsstyrelser.
2. Kommuner och regioner identifierar och prioriterar samhällsviktiga elanvändare inom sin egen verksamhet och sitt ansvarsområde. Det sammanställda planeringsunderlaget överlämnas till berörda länsstyrelser.
3. Länsstyrelsen granskar och sammanställer planeringsunderlaget från statliga myndigheter, kommuner och regioner. Länsstyrelsen tar sedan fram ett planeringsunderlag för länet. Planeringsunderlaget överlämnas till berörda elnätsbolag.
4. Elnätsbolagen fyller i uppgifter om matande elledning och elområde för elanläggningarna och överlämnar tillbaka till berörda länsstyrelser.
5. Länsstyrelsen rangordnar elledningar för respektive elnätsbolag och överlämnar sedan det slutgiltiga underlaget till berörda elnätsbolag och till Svenska kraftnät.

6. Elnätsbolag reviderar MFK-planer baserat på styrelspaneringen.

## 2.3 Alternativa åtgärder

Energimyndigheten har utrett ett alternativ som innebär att centrala myndigheter sammanställer planeringsunderlaget.

Centrala myndigheter som inte har det geografiska områdesansvaret bedöms emellertid inte ha kunskapen om vad som är samhällsviktiga elanvändare på lokal och regional nivå. Dessa skulle då behöva ha dialog med alla 21 länsstyrelser samt landets 290 kommuner. Dessutom skulle de behöva ha direktkontakt med elnätsbolagen vilket inte bedöms vara samhällsekonomiskt berättigat.

## 2.4 Nollalternativet

Om ingen ändring av föreskrifterna sker innebär det att kommunerna fortsatt hanterar statliga myndigheters underlag och antalet steg information skickas emellan aktörer består. Kommunerna har inte samma förmåga som länsstyrelserna att hantera statliga myndigheters information vilket försvårar möjligheten för alla aktörer att delta i processen. Att föreskriva om ändring i styrelprocessen framstår mot bakgrund av detta som den enda rimliga åtgärden.

## 2.5 Beskrivning av förslagen till ändringar i föreskrifterna

För att undvika att samma elanvändare identifieras av fler än en myndighet eller region, eller att samhällsviktiga verksamheter missas är det viktigt att tydliggöra statliga myndigheters, länsstyrelser, kommuners och regioners olika ansvarsområden så att det blir en tydlig gränsdragning. Den föreslagna metoden innebär att länsstyrelsen enklare upptäcker om samma anläggning rapporteras av flera. Det kan även vara olika samhällsviktiga verksamheter som bedrivs i samma fastighet, som en vårdcentral med apotek i samma lokaler och samma elanläggning. I dagens planeringsdokument finns en funktion som identifierar om en elanvändare identifieras två gånger och att dubletter enkelt kan tas bort

För att bibehålla kontinuiteten i styrelarbetet, trots hög personalomsättning hos bland annat kommunerna, är det viktigt att det finns en tydlig gränsdragning mellan olika aktörers ansvarsområden samt att det finns upparbetade kommunikationsvägar.

### 2.5.1 Fördelar och nackdelar med ändringarna

I följande tabell listas för- och nackdelar med förslag på ny planeringsprocess. Detta i jämförelse med hur den befintliga

styrelprocessen är utformad. Alternativet där centrala myndigheter presenteras inte i tabellen. De samhällsekonomiska konsekvenserna av det förslaget bedöms vara betydande.

Fördelar	Nackdelar
Centrala myndigheter känner sig mer trygga med att dela känslig information med Länsstyrelserna	Ökad resurs-/tidsåtgång för länsstyrelsen.
Kommunen behöver inte hantera statliga myndigheters planeringsunderlag vilket minskar antalet steg planeringsprocessen.	
Länsstyrelsen får utökad kännedom om samhällsviktiga verksamheter inom sitt geografiska område i och med att de får in aktörernas samlade planeringsunderlag.	
Om länsstyrelsen ges möjlighet att bearbeta samtliga planeringsunderlag får de en komplett bild av prioriteringen inom länet och planeringen blir mer konsekvent.	
Länsstyrelsen sammanställer PD1 och överlämnar det till elnätsbolagen, det blir då det blir färre planeringsunderlag att hantera för elnätsbolagen.	
	Med nuvarande förslag begränsas kommunernas samverkan med elnätsbolagen (primärt de lokala elnätsbolagen). Samverkan kan ändå ske om behov finns.

För att länsstyrelsen ska få en komplett bild av styrelspaneringen på länsnivå bör de ges mandat att granska inkommande planeringsunderlag från statliga myndigheter, kommuner och regioner för att i samråd med berörd aktör göra eventuella ändringar i om verksamheten ska prioriteras och i så fall i vilken prioritetssklass. I dagsläget får länsstyrelserna inte kännedom om vilka enskilda elanvändare som identifieras av kommuner och regioner. Länsstyrelsen bör ha ett tydligt mandat att besluta om prioriteringen.

Det finns en stor vinning i att gemensamt med kommunerna och elnätsbolagen att ta fram underlag 2 för att inte tappa kunskapen om den lokala prioriteringen. Genom att arbeta på detta nya sätt med kontinuerlig dialog emellan aktörerna, ökar Sveriges totalförsvarsförmåga och det ges en bred bild i vilka beroenden samhällsviktiga verksamheter har. Kommunerna får på detta sätt stor hjälp på traven i sitt kontinuitetsarbete och risk och sårbarhetsanalysarbete.

### 3. Överensstämmelse med EU-regler

Gemenskapsrätten ställer flera krav på medlemsstaternas agerande vid elbristsituationer. Av artikel 4.4. elförsörjningsdirektivet framgår att ”medlemsstaterna skall se till att minskad tillförsel i nödlägen skall grundas på i förväg fastställda kriterier i förhållande till hur obalanser hanteras av de systemansvariga för överföringssystemet”. Det finns även reglering av skyddsåtgärder vid elbrist i elmarknadsdirektivet 2019/944 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU och i förordningen 719/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

Styrel är inte en konsekvens av krav på implementering av EU-direktiv eller anpassning till EU-förordningen, utan ett regelverk som Sverige beslutat om. Regelverket strider inte på något sätt mot gemenskapsrätten på området. Av regeringens proposition 2010/11:56 Prioritering av samhällsviktiga elanvändare framgår att kravet på kriterier enligt elförsörjningsdirektivet tillgodoses ”genom att sådana kriterier fastställs i den förordning eller de föreskrifter som tas fram med stöd av bemyndigandet i ellagen”. Detta tillgodoses genom styrelsförordningen samt andra författningar. Energimyndighetens föreskrifter förtydligar styrelsförordningen och strider inte mot kommissionens förordning (EU) 2017/1484 om fastställande av riktlinjer för driften av överföringssystem (SO) och Kommissionens förordning (EU) 2017/2196 av den 24 november 2017 om fastställande av nätföreskrifter för nödsituationer och återuppbyggnad avseende elektricitet (ER).

Styrel utgör inte en teknisk föreskrift enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2015/1535 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster är medlemsstaterna skyldiga att anmäla förslag till tekniska standarder och föreskrifter till kommissionen. Styrel reglerar endast hur planering för identifiering och prioritering av samhällsviktiga elanvändare ska genomföras. Föreskriften saknar därför samband med det faktiska användandet av tjänsten el.

Energimyndigheten bedömer därför att föreskrifterna inte utgör sådana tekniska föreskrifter som ska anmälas enligt direktivet eftersom de inte utgörs av eller hänvisar till tekniska specifikationer och kraven i föreskrifterna inte kan anses på ett väsentligt sätt påverka varors sammansättning, natur eller saluföringen av dem.

## 4. Konsekvenser

### 4.1 Uppgifter om vilka som berörs av förändringen

Samtliga aktörer verksamma inom styrelspaneringen påverkas av den nya processen men på olika sätt. Arbetet centraliseras vid länsstyrelsen som därmed hanterar större mängd information. Kommunerna kommer däremot hantera mindre mängd information. Elnätsbolagen får ett mer samlat underlag att hantera. Regionen nämns idag inte i föreskrifterna men tillkommer i den nya processen. De deltar informellt i Styrelspaneringen idag.

### 4.2 Bedömning av om särskild hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av särskilda informationsinsatser

Den nya processen bör tas i kraft senast i början av 2026, dvs. innan planeringsomgång 5 börjar. Anledningen till detta är att utbildning och information om den nya processen behöver genomföras.

### 4.3 Beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslaget eller beslutet kan utvärderas.

Konsekvenserna av föreskriftsändringarna och den nya processen kan utvärderas som tidigast efter att planeringsomgång 5 är genomförd, dvs under 2030.

### 4.4 Beskrivning och beräkning av förslagets eller beslutets kostnader och intäkter för staten, kommuner, regioner, företag och andra enskilda

Kostnaderna för de berörda aktörerna bedöms på totalen i och med det nya förslaget inte öka för samhället. Länsstyrelsen bedöms få ökade kostnader när arbetet centraliseras hos dem. Den ökande kostnaden för länsstyrelsen är rent administrativ, vilket handlar om att få in myndigheternas underlag, hantera dessa, skicka in GSRN-koder via mejl och få tillbaka information om vilka elledningar GSRN-koderna ligger på via mejl.

Eftersom steget där kommunerna sammanställer statliga myndigheters underlag med sina prioriterade elanvändare tas bort i den nya processen minskar denna arbetskostnad för kommunen. Kostnaden minskar även för elnätsbolagen som får mer samlat underlag att hantera. De får

underlag per län i stället för kommun. Tidsvinsten för dessa aktörer bedöms vara betydande.

Det finns en stor samhällsvinst i att länsstyrelsen gemensamt med kommunerna och elnätsbolagen tar fram underlag 2 för att inte tappa kunskapen om den lokala prioriteringen. Denna kostnad kommer vara större för länsstyrelser som har fler kommuner i länet och beräknas till ett möte per kommun. Beräknad mötestid för de mindre kommunerna är 4 timmar och 8 timmar för de stora kommunerna. Tiden bedöms öka för kommunerna om underlaget tas fram i dialog med länsstyrelse och elnätsbolag med 3 timmar för 3 personer (5 175 kr) per kommun för mindre kommuner och 8 timmar för 3 personer (13 800 kr) för större kommuner. För elnätsbolag är denna mertid ca 2 timmar (1 150 kr).

Vid beräkningen används en lönekostnad på 575 kr per timme för aktörernas personal.

#### **4.5 Redogörelse för vilka åtgärder som har vidtagits för att förslaget eller beslutet inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte**

I den föreslagna processen minskar antalet moment där information överförs mellan aktörerna inom styrelseprocessen, eftersom momentet där kommunen hanterar statliga myndigheters underlag uteblir och hanteringen i stället sker direkt mellan länsstyrelse och elnätsbolag. Därmed uppnås syftet med att förenkla styrelseprocessen och minsta moment där information kan röjas.

#### **4.6 Beskrivning av antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen**

Cirka 170 små, medelstora och stora elnätsbolag berörs av förändringen.

#### **4.7 Beskrivning av vilken tidsåtgång förändringen kan föra med sig för företagen och vad förändringen innebär för företagens administrativa kostnader**

Vid framtagandet av underlag tillsammans med länsstyrelse och kommun uppskattas en mertid om 2 timmar per kommun. Hur många kommuner varje elnätsbolag omfattas av skiljer sig men de större elnätsbolagen har fler kommuner att arbeta med.

**4.8 Beskrivning av vilka andra kostnader den föreslagna förändringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna förändringen**

För elnätsbolag med verksamhet i en liten kommun uppskattas kostnaden för elnätsbolagen till 2 875 kr och för elnätsbolag med verksamhet i en större kommun uppskattas kostnaden till 5 750 kr. Kostnaderna är per planeringsomgång.

## 5 Kontaktpersoner

### Kontaktuppgifter

Frågor angående konsekvensutredning hänvisas till:

[styrel@energimyndigheten.se](mailto:styrel@energimyndigheten.se)